

Studenters studieprogresjon – studiepoeng på universiteter og høyskoler

Alice Steinkellner, SSB

Innledning

Formålet med denne artikkelen er å gi en empirisk oversikt over produserte studiepoeng i Norge samt å belyse problemstillinger i tilknytning til studiepoeng. Etter innføringen av Kvalitetsreformen belønnes studieprogresjon i langt større grad enn tidligere. Studieprogresjon måles ved oppnådde studiepoeng og har stor betydning for både læresteder og studenter. Lærestedene får blant annet bevilgninger på grunnlag av avlagte studiepoeng, og studentene får mer stipend hvis de har en viss studieprogresjon. Fordi studiepoengproduksjonen både inngår som en komponent i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler og i studentenes studiefinansiering, blir dette området gjenstand for stor oppmerksomhet. SSB har derfor startet arbeidet med å lage studiepoengstatistikk.

Kan studiepoengstatistikk belyse forhold ved norske studenters studieprogresjon? Oppnår de fleste studenter studiepoeng? Hvor mange studiepoeng blir avlagt av de som oppnår poeng? Tar majoriteten av studentene normert progresjon? Er det noen fagfelt som skiller seg ut?

Arbeidet med studiepoengstatistikk reiser mange spørsmål. Et av spørsmålene er hvordan studentmassen skal avgrenses. Det er derfor ikke gitt hvilken tilnær-

mingsmåte vi skal bruke for å gi et bilde av studieprogresjonen i høyere utdanning. Vi vil derfor se litt på betydningen av forskjellige måter å definere studentmassen på. Artikkelen baserer seg på studenter, inndelt på to forskjellige måter. Den ene måten er å se på de som har produsert studiepoeng i løpet av studieåret, og beregne avlagte studiepoeng basert på denne gruppen. Den andre måten er å bare lage statistikk for de som har oppnådd studiepoeng i begge semestrene.

Det har blitt lagt stor vekt på realfag de siste årene, og det hevdes at norske studenter i årene før reformen ble innført hadde et lavt faglig nivå og brukte lang tid på studiene. Hvordan er realfagsstudentenes poengproduksjon i forhold til studenter på andre fagfelt året etter at reformen ble innført? Det tilgjengelige datamaterialet er avlagte studiepoeng i studieåret 2004/05, som er det andre året etter at Kvalitetsreformen trådte i kraft på alle læresteder i Norge. Siden det er gått kort tid etter reformen, har vi ikke data over så lang tid at vi kan si noe om effekten. Vi kan imidlertid si noe om poeng på ulike fagtyper og nivåer for studieåret etter innføringen.

Utdanning er en investering både fra et privatøkonomisk og et

samfunnsøkonomisk perspektiv. Fra et privatøkonomisk perspektiv er utdanning en investering av tid og ressurser som skal gi avkastning i form av bedre muligheter på arbeidsmarkedet og høyere inntekt i fremtiden. Når samfunnet på sin side setter av ressurser til høyere utdanning, investerer man i enkeltpersoner og forventer å få noe tilbake senere. Økt utdanningsnivå i befolkningen forventes å gi en kompetent arbeidsstyrke som kan fylle viktige arbeidsoppgaver og være med på å heve det generelle velferdsnivået. Det er følgelig også et mål at utdanning skal gi en samfunnsøkonomisk gevinst. God gjennomstrømning i studiene er en forutsetning for å oppnå en samfunnsøkonomisk avkastning av investeringen i utdanning. Dårlig gjennomstrømning innebærer også en sløsing med arbeidskraft. For å redusere kostnadene for samfunnet, og for studentene selv, er målet å få studentene gjennom studiene på normert tid.

I april 1998 nedsatte regjeringen et utvalg, Mjøs-utvalget, for å utrede høyere utdanning etter år 2000. Utvalgets mandat var å analysere situasjonen og komme med forslag til forbedringer innenfor høyere utdanning i Norge. Det ble fokusert på mål som ville få studentene raske gjennom studiene, og redusere antall avbrutte studier. I 2001 vedtok så Stortinget en omfattende reform av norsk høyere utdanning, Kvalitetsreformen. Denne ble iverksatt ved samtlige høyere utdanningsinstitusjoner i Norge ved studiestart høsten 2003 og innebærer mange betydelige endringer innenfor høyere utdanning. Blant annet ble det innført en ny gradsstruktur med overgang fra cand. mag. til bachelorgrad og fra hovedfag til mastergrad. I stedet for vekt tall beregner man nå studiepoeng (60 studiepoeng tilsvarer 20 vekt tall). Intensjonen har

vært at reformen skal føre til mer tilrettelagte studieløp, bedre utnyttning av studieåret, mer studentaktive læringsformer, bedre oppfølging av studentene samt nye evaluerings- og vurderingsformer.

Kvalitetsreformen har som ett av sine viktigste mål at «...studentene skal lykkes». Med dette menes å fullføre studiene sine, helst på normert tid. Bakgrunnen for forslagene, slik de ble presentert i Stortingsmelding nr. 27 (2000-2001), var klare indikasjoner på at studentene brukte for lang tid frem til endelig eksamen, og at mange falt fra underveis. I meldingen sier departementet at «...forholdet mellom student og institusjon må styrkes. Institusjonene må legge til rette for tettere oppfølging av studentene i hele læringsløpet.» (St.meld. nr. 27:29).

Figur 1. Antall registrerte studenter på forskjellige fagfelt, samlet på bachelor- og masternivå, 2004/05

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vi vil se på studentenes avlagte studiepoeng på de ulike fagfeltene på bachelor- og masternivå. Den populasjonen som ligger til grunn for denne artikkelen, er alle registrerte studenter i 2004/05. Figur 1 viser en oversikt over hvilke fagfelt studentene er registrert på. Det største fagfeltet er helse-, sosial- og idrettsfag. Her finnes om lag 47 000 studenter, fulgt av økonomiske og administrative fag med om lag 44 000 studenter.

Fagfeltet «naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag» er det tredje største, med nær 38 000 studenter. I det følgende vil for enkelthets skyld dette fagfeltet bli omtalt som «real-fag».

Det minste fagfeltet er primærnæringsfag. På dette fagfeltet er det vel 1 000 regis-

trerte studenter, noe som utgjør 0,6 prosent av alle registrerte studenter.

Avgrensning av studentgrupper

Ønsker vi å se på studieprogresjonen i høyere utdanning i Norge, kan avlagte studiepoeng være et mål på dette. Studiepoeng for ulike fag vil til en viss grad kunne fastlegges av lærestedene. Det er rimelig å anta at studentene i noen grad vurderes relativt til hverandre innad i institusjonen heller enn i forhold til en objektiv skala. Dersom kravene det stilles til studentene varierer mye fra lærested til lærested og på ulike fagfelt, vil ikke studiepoeng være et objektivt mål. Ulike typer studier vil ofte ha ulike typer krav som ikke alltid kan sammenlignes. Avlagte studiepoeng vil derfor heller kunne si noe om studentenes gjennomføringsgrad

Datagrunnlaget

Når man har meldt seg opp som student ved et universitet eller en høyskole og betalt semesteravgift, er man registrert som student. Studiepoengstatistikk omfatter registrerte studenter per 1. oktober og studenter som har avlagt studiepoeng i studieåret. Studenter som avlegger studiepoeng uten å være registrert ved en institusjon per 1. oktober, har mest sannsynlig begynt å studere i vårsemesteret. Norske studenter i utlandet er ikke inkludert fordi SSB ikke har opplysninger om avlagte studiepoeng i utlandet. Studiepoeng som er tatt på nytt, er også ekskludert fra statistikken. Tall over avlagte studiepoeng for emner og grader rapporteres inn fra de enkelte utdanningsinstitusjonene. En ordinær heltidsstudent avlegger normalt 60 studiepoeng hvert studieår.

Statistikken omfatter avlagte studiepoeng ved utdanningsinstitusjoner som etter Standard for næringsgruppering er gruppert som universitet eller høyskole:

Universiteter

Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Universitetet i Tromsø (inkludert Norges fiskerihøyskole), Universitet i Stavanger (tidligere Høyskolen i Stavanger – grupperes som universitet fra 1. januar 2005) og Universitetet for miljø- og biovitenskap (tidligere Norges landbrukshøyskole – grupperes som universitet fra 1. januar 2005).

Vitenskapelige høyskoler

Menighetsfakultetet, Norges veterinærhøyskole, Arkitektshøyskolen i Oslo, Norges idrettshøyskole, Norges musikkhøyskole og Norges handelshøyskole.

Høyskolene

er inndelt i tre hovedgrupper: statlige høyskoler, militære høyskoler og andre høyskoler. Den siste gruppen omfatter Kunsthøyskolen i Oslo, Kunsthøyskolen i Bergen, Politihøyskolen og private høyskoler, Handelshøyskolen BI inkludert.

Universitets- og høyskoleutdanning

Utdanningene er gruppert etter Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS). De som er tatt med, er utdanninger på lavere og høyere nivå (nivå 6 og 7). I teksten omtales universitets- og høyskoleutdanning på lavere nivå som utdanning på bachelornivå og utdanning på høyere nivå som masternivå. Tallene som presenteres i denne artikkelen, er fra 2004/05, og etter innføringen av Kvalitetsreformen med nye gradsbetegnelser. Det kan likevel tenkes at enkelte viderekommende studenter studerte etter «gammel» ordning på dette tidspunktet og holdt på med «hovedfag» i stedet for «master». Det blir likevel ikke feil å bruke disse betegnelse, fordi vi legger antall studieår til grunn. Et bachelorstudium er et treårig program. Dette er ett år kortere enn den «gamle» cand. mag.-graden. Mastergraden skal tilsvare det tidligere hovedfaget, og den er et toårig heltidsstudium som tilsvarer 120 studiepoeng. Studiet bygger på faglig fordypning i bachelorgraden, og for å kunne ta en mastergrad må studentene ha fullført minst 80 studiepoeng innenfor det aktuelle faget.

Følgende inngår:

Bachelornivå

- Utdanning på 14.-17. klasstrinn.
- Utdanning på lavere nivå ved universiteter og høyskoler: enkeltfag og grader ved universiteter og høyskoler med inntil fire års varighet, for eksempel bachelorutdanning, høyskolekandidater, cand. mag., ingeniørutdanning fra høyskole med mer. Her vil også ettårige masterutdanninger, for eksempel MBA, inngå siden den totale studietiden blir fire år.
- Forprøver som gir studiepoeng, og som er en integrert del av en universitets- eller høyskoleutdanning/grad.

Masternivå

- Utdanning på 18. klasstrinn og høyere.
- Universitets- og høyskoleutdanning med mer enn fire års varighet, for eksempel master-, sivilingeniør- og hovedfagsutdanninger, femårige og seksårige profesjonsstudier. Eksempler på femårige profesjonsstudier er: jus, farmasi, odontologi og samfunnsøkonomi. Seksårige profesjonsstudier er blant annet: medisin, veterinær, psykologi og teologi.

i forhold til de læringsmål man har satt, siden sammenligning på tvers av fagfelt noen ganger kan være vanskelig. Men spørsmålet er hvordan studentmassen skal avgrenses.

Hvis man ønsker å bruke studiepoeng per student som et mål på gjennomføringsgrad/studieprogresjon innenfor høyere utdanning, vil det være ønskelig å kunne skille mellom heltidsstudenter og deltidsstudenter. Det kunne også være ønskelig å måle avlagte studiepoeng i forhold til planlagte studiepoeng, siden ikke alle studenter har til hensikt å ta 60 studiepoeng i året. I SSBs registre inngår ikke

pålitelig informasjon om heltid/deltid. Planlagte studiepoeng inngår heller ikke.

Gitt det tilgjengelige datagrunnlaget, kan man bruke ulike avgrensninger: a) inkludere alle registrerte studenter, b) inkludere alle som har tatt studiepoeng, c) inkludere alle som har tatt studiepoeng begge semestre. Det er ikke åpenbart hvilken av disse tilnærmingene som er best. SSB produserer i dag offisiell statistikk basert på definisjon a og b. Denne artikkelen vil i tillegg se på alternativ c som ikke tidligere er publisert.

Studenter som tar studiepoeng

Registrerte studenter trenger ikke å ha avlagt studiepoeng verken i høst- eller

vårsemesteret. Vi vil her identifisere alle uansett om de bare har avlagt studiepoeng i det ene semesteret, begge semestre eller ingen semestre. Alle som er registrert som student på høsten identifiseres. Er de student bare i vårsemesteret, får SSB bare registrert dem dersom de har tatt studiepoeng. Med dette datagrunnlaget (se forklaring av datagrunnlaget) får vi under gitte forutsetninger om lag 232 000 studenter i dette studieåret.

Tabell 1 viser at på bachelornivå er det i underkant av 71 000 studenter som har avlagt studiepoeng i begge semestre, og på masternivå om lag 20 000. 43 prosent av de registrerte studentene på masternivå og 38 prosent på bachelornivå tar studiepoeng i begge semestre. På master er det realfagene som har størst andel studenter med studiepoeng i begge semestre; nesten to tredeler. Til sammenligning tar i underkant av en tredel av de registrerte studentene på humanistiske og estetiske fag og økonomiske og administrative fag studiepoeng i begge semestre. På bachelornivå er det innen primærnæ-

ringsfagene at vi finner den største andelen som tar poeng i begge semestre. Dette er imidlertid ikke noe stort fagområde, med bare en halv prosent av de registrerte studentene på dette nivået. Utenom dette fagområdet er det innenfor realfagene at vi finner den største studentandelen med avlagte studiepoeng i begge semestre, også på bachelornivå. Nesten 13 000 av de vel 23 000 studentene på realfag tar studiepoeng i begge semestre. Dette tilsvarer en andel på 55 prosent av realfagsstudentene. Tallene viser også at få (22 prosent) av bachelorstudentene på økonomiske og administrative fag tar studiepoeng i begge semestre, bare 8 800 av de vel 39 000.

En av konsekvensene av innføringen av Kvalitetsreformen er flere små eksamener istedenfor få store. En ordinær heltidsstudent som følger et studieprogram på bachelornivå, vil i følge lærestedenes studieprogrammer vanligvis ha ulike emneeksamener hvert semester. På masternivå er det emneeksamener og masteroppgave. Masteroppgaven kan variere i

Tabell 1. Antall registrerte studenter¹ totalt på ulike fagfelt og antall studenter som har tatt studiepoeng i begge semestre i studieåret 2004/05. Bachelor- og masternivå

	Antall bachelor-studenter		Antall master-studenter	
	Totalt	Med avlagte studiepoeng i begge semestre	Totalt	Med avlagte studiepoeng i begge semestre
Begge kjønn	185 176	70 690	46 340	19 934
1. Humanistiske og estetiske fag	26 588	10 456	5 468	1 692
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	30 195	10 084	3 053	1 028
3. Samfunnsfag og juridiske fag	22 473	10 472	11 130	4 101
4. Økonomiske og administrative fag	39 436	8 762	4 467	1 389
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	23 430	12 946	14 116	8 738
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	39 358	16 476	7 430	2 598
7. Primærnæringsfag	843	579	459	255
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1 917	847	217	133
9. Uoppgitt fagfelt	936	68	-	-

¹Registrerte studenter: Studenter registrert per 1. oktober 2004 samt studenter registrert med avlagte studiepoeng i studieåret 2004/05.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

omfang på ulike fag, som regel fra 30 til 60 studiepoeng. Det vil også variere hvor mange semestre masteroppgaven strekker seg over. En masteroppgave på 60 studiepoeng tas enten det siste studieåret eller gjennomføres over flere enn to semestre, slik at man tar ett eller flere masteremner parallelt med masteroppgaven. For noen studenter på masternivå kan det derfor være semestre hvor man ikke oppnår studiepoeng, selv om man følger et heltids ordinært studieprogram. I løpet av et studieår vil de fleste studier gi studiepoeng, men det finnes unntak. Imidlertid avvikles noen av disse ordningene i nærmeste fremtid, så omfanget er lite.

Noen studenter avslutter studiene og vil derfor stå uten studiepoeng i begge semestre. For eksempel vil en student som avslutter et studium i høstsemesteret og har tatt 30 studiepoeng det siste semesteret, ikke telle med i undersøkelsen. Begrenser vi utvalget til de som har avlagt studiepoeng i begge semestre, får vi derfor ikke med de som har sluttet etter høstsemesteret, eller begynt i vårsemesteret. Når vi beregner gjennomsnittet for hele året, får vi derfor ikke med personer som ikke er studenter i hele den perioden vi beregner snittet for. Vi får et gjennomsnitt for de som studerer, noe som er i orden så lenge vi ikke skal summere alle avlagte studiepoeng. Er vi derimot interessert i å beregne den totale studiepoengproduksjonen i et geografisk område eller ved et lærested, må vi ta med alle.

Studenter som ikke tar studiepoeng

Tabell 2 viser at omtrent 18 prosent av studentene ikke har fått registrert oppnådde studiepoeng i studieåret 2004/05. Dette gjelder for en større andel menn enn kvinner. En av fem av de mannlige

Tabell 2. Alle studenter og studenter som ikke tok studiepoeng. Andel i hver aldersgruppe av de som ikke tok studiepoeng og andel av alle studenter i hver aldersgruppe. Studieåret 2004/05

Kjønn	Antall		Prosentverdier	
	Alle studenter	Uten studiepoeng	Andel ¹ av alle uten studiepoeng	Andel i aldersgruppen uten studiepoeng ²
Begge kjønn	231 516	41 189	100	18
Under 20 år ..	9 138	1 002	2	11
20 - 24 år	88 396	8 904	22	10
25 - 29 år	49 120	11 348	28	23
30 - 34 år	26 089	6 936	17	27
35 - 39 år	20 290	4 363	11	22
40 - 44 år	15 702	3 174	8	20
45 - 49 år	11 961	2 535	6	21
50 år og over	10 820	2 927	7	27
Menn	92 866	18 540	45	20
Under 20 år ..	3 157	489	1	15
20 - 24 år	37 460	4 270	10	11
25 - 29 år	22 451	5 574	14	25
30 - 34 år	10 563	3 236	8	31
35 - 39 år	7 057	1 812	4	26
40 - 44 år	4 723	1 165	3	25
45 - 49 år	3 510	845	2	24
50 år og over	3 945	1 149	3	29
Kvinner	138 650	22 649	55	16
Under 20 år ..	5 981	513	1	9
20 - 24 år	50 936	4 634	11	9
25 - 29 år	26 669	5 774	14	22
30 - 34 år	15 526	3 700	9	24
35 - 39 år	13 233	2 551	6	19
40 - 44 år	10 979	2 009	5	18
45 - 49 år	8 451	1 690	4	20
50 år og over	6 875	1 778	4	26

¹ Andelen i hver aldersgruppe av de som ikke har avlagt studiepoeng (41 189).

² Studenter som ikke tok studiepoeng som andel av alle studenter i aldersgruppen.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

studentene har ikke tatt studiepoeng dette studieåret. Blant kvinnene var tallet noe lavere, vel 16 prosent. På alle fagområder var andelen mannlige studenter uten avlagte studiepoeng høyere enn tilsvarende andel for kvinnelige studenter.

Nesten halvparten av de registrerte studentene uten avlagte studiepoeng er i tjueårene. Det fremkommer også i tabell 2 at studenter i siste halvdel av tjueårene er overrepresentert blant studenter uten studiepoeng. Selv om det finnes mange flere studenter i første del av tjueårene enn i siste, er det færre studenter uten registrerte studiepoeng i første halvdel av tjueårene. I aldersgruppen 20-24 år er det omtrent 88 000 studenter. 9 000 av dem har ikke fått registrert studiepoeng. I aldersgruppen 25-29 år er det om lag 11 000 studenter som ikke har fått studiepoeng. Nesten 28 prosent av studenter som ikke har tatt studiepoeng, er i andre halvdel av tjueårene, og om lag 22 prosent av studentene uten studiepoeng er i første halvdel. Sammenligner vi andel studenter uten studiepoeng med andel av alle studenter i hver aldersgruppe, ser vi at det er nesten 17 prosentpoeng flere uten studiepoeng i aldersgruppen 30-34 år enn i aldersgruppen 20-24 år, henholdsvis 10 og 27 prosent.

En annen ting å merke seg er at nesten en tredel av mannlige studenter i første halvdel av trettiårene ikke har fått studiepoeng i løpet av studieåret. Av kvinnene i samme aldersgruppe, gjelder det for om lag en firedel.

Det er flere årsaker til det høye tallet uten avlagte studiepoeng: På noen læresteder får studentene først godkjent studiepoeng etter mer enn et år, noen er deltidsstudenter, mens vi ser av datamaterialet at andre er registrert som studenter men ikke avlegger studiepoeng flere år på rad. Når det gjelder de som først får godkjent studiepoeng etter mer enn et år, skyldes dette i noen tilfeller at poengene beregnes slik på noen læresteder. Dette innebærer at studentene blir registrert med null studiepoeng de første semestre-

ne, og registrert med hele eller deler av utdanningens studiepoeng i det siste eller et påfølgende semester. Personer med mer enn 90 avlagte studiepoeng per studieår er i denne artikkelen utelatt. For studieåret 2004/05 er omtrent halvannen prosent av studentene (3 457 studenter) tatt ut fordi de var innrapportert med mer enn 90 studiepoeng. Det er forskjellige måter å håndtere denne problemstillingen på. Man kunne også tatt dem med i datagrunnlaget. For hele studentmassen ville da gjennomsnittlig avlagte studiepoeng for studieåret økt med tilnærmet ett poeng. Om vi hadde gjort dette, ville det ikke ha påvirket antallet uten studiepoeng. Vi kan ikke ut fra datamaterialet se hvilke studenter som studerer, men som ikke står oppført med poeng. Det betyr ikke at det ville vært umulig å beregne dette. Det ville da ha krevd en omfattende kartlegging av hvilke læresteder dette gjelder og for hvilke år det gjelder. Reglene er under stadig endring og derfor ikke like fra år til år. Antallet det her dreier seg om «som egentlig skulle hatt» studiepoeng, anslås ikke til å være mer enn 10 000 studenter. Det er derfor flere årsaker til at så mange ikke har fått registrert studiepoeng.

Noen vil være deltidsstudenter og avlegger derfor ikke studiepoeng hvert år. Per i dag er det veldig få som oppgir at de er deltidsstudenter når de registrerer seg på lærestedene. Det har derfor vært vanskelig å fange opp denne gruppen. Av de 41 000 uten studiepoeng har om lag 11 000 oppgitt at de er deltidsstudenter.

Datamaterialet viser at en firedel av studentene uten studiepoeng, om lag 10 000 studenter, heller ikke har fått registrert studiepoeng året før, i 2003/04. På grunn av mangelfullt datamateriale, kan vi ikke gå lengre bak i tid.

SSBs levekårsundersøkelse for studenter (Ugreninov og Vaage 2006) belyser grunner til at studenter har opphold i studiet og ikke tar studiepoeng. De i utvalget som hadde et avbrekk i studiene, ble spurt om årsaken. Den vanligste årsaken til oppholdet var at personene ønsket å jobbe i en periode. Dette gjaldt 28 prosent. 13 prosent valgte å ha et opphold fordi de var i tvil om at studiet var det rette, mens 11 prosent hadde et opphold i forbindelse med barnefødsel eller omsorg for barn. Andre grunner viste seg å være sykdom, en lengre reise eller at studenten var lei av å studere. 27 prosent oppga andre grunner.

Studiepoeng på ulike fagfelt

Flere på master i realfag tar poeng

For alle studenter sett under ett gjennomfører 33 prosent normert studieprogresjon. Statistikken viser at på bachelornivå er det flest som tar normert studieprogresjon innenfor helse-, sosial- og idrettsfag. Dette gjelder for 45 prosent av alle registrerte bachelorstudenter. Foruten økonomiske og administrative fag er normert studieprogresjon lavest på humanistiske og estetiske fag og realfag. På masterstudiet er det ved realfagene at det er flest med normert studieprogresjon.

Den generelle trenden er at det er en større andel av studentene på bachelornivå som oppnår poeng, enn det er på masternivå. Gjennomsnittlig antall poeng per poengproduserende student er imidlertid generelt høyere på master- enn på bachelorstudiene. For realfagene er trenden imidlertid motsatt. Tallene viser at i motsetning til andre fagfelt er det flere på masterstudiene i realfag som oppnår studiepoeng, enn det er på bachelornivå. Det er også betydelig flere av studentene i realfag som tar normert studieprogre-

sjon på masternivå, enn det er på bachelornivå. Allerede i studieåret 2004/05 var det innført tidsfrist på enkelte mastergrader i realfag. Dette har fått større omfang i påfølgende studieår.

Tidsfrist på master i realfag

Som en følge av at mange studenter brukte lang tid, og at en del falt fra, ble det i forbindelse med innføringen av Kvalitetsreformen satt i gang et prosjekt for å bedre gjennomføringen av realfaglige masterutdanninger. Prosjektet ble satt i verk av Det nasjonale fakultetsmøte for realfag etter initiativ fra Det matematiske-naturvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Bergen. Det ble også nødvendig med en nasjonal samordning fordi de ferdige kandidatene fra de ulike lærestedene konkurrerer med hverandre når de skal ut i arbeid eller videre i en forskerkarriere.

Foreløpig har studenter som er tatt opp til masterstudier ved realfagsfakultetene ved Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø og NTNU (Norges teknisk-vitenskapelige universitet) fått en tidsfrist på to år til å fullføre sin mastergrad i realfag. Ordningen innebærer at studentene får en absolutt frist for innlevering av masteroppgaven. Forlengelse kan innvilges etter begrunnet søknad dersom tvingende grunner foreligger, for eksempel sykdom, omsorgspermisjon, tunge studentpolitiske verv eller omfattende undervisningsoppgaver. Hvis studentene ikke leverer innen denne fristen og ikke har fått innvilget forlengelse, settes det i verk en sanksjon. Sanksjonen er litt forskjellig ved de ulike institusjonene. Ved Universitetet i Oslo fratras de studieretten og må søke om nytt opptak. Ved Universitetet i Tromsø registreres manglende innlevering som «ikke møtt», og det må søkes om å få tildelt ny

oppgave. Ved Universitetet i Bergen og ved NTNU settes karakteren på masteroppgaven til F (stryk). Skulle studentene likevel ønske å fullføre masterstudiet, må de gjennomføre en ny masteroppgave. Ved alle lærestedene er det slik at dersom studentene leverer innen fristen, og oppgaven bedømmes til stryk, får de anledning til å forbedre oppgaven og levere på nytt innen en ny frist.

Alle studenter

Flest med normert progresjon på helsefag

Tabell 3 viser en oversikt over andelen registrerte studenter i de forskjellige gruppene for oppnådde studiepoeng i studieåret 2004/05. En tredel av landets registrerte studenter oppnår 60 studiepoeng eller mer. Tre av ti studenter avlegger mellom 30 og 59 studiepoeng, og to av ti avlegger mellom ett og 29 studiepoeng.

Av de om lag 139 000 kvinnelige studentene er hele 27 prosent studenter på

Tabell 3. Studiepoengproduksjon per registrert student i høyere utdanning, etter kjønn og fagfelt. Antall og prosentverdier. Studieåret 2004/05

	Antall studenter	Avlagt null studiepoeng i Norge	Prosentverdier ¹			
			1-29 studiepoeng	30-59 studiepoeng	60 studiepoeng	61-90 studiepoeng
Begge kjønn	231 516	18	21	28	24	10
Menn	92 866	20	23	27	21	10
1. Humanistiske og estetiske fag	12 080	29	22	24	18	7
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk ..	8 159	22	16	31	19	12
3. Samfunnsfag og juridiske fag	13 298	27	16	25	24	7
4. Økonomiske og administrative fag	20 969	16	33	28	15	8
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	26 146	17	22	26	21	13
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	9 608	15	16	29	33	8
7. Primærnæringsfag	678	16	17	28	15	24
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1 556	11	32	21	12	24
9. Uoppgitt fagfelt	372	46	48	6	-	0
Kvinner	138 650	16	21	29	26	9
1. Humanistiske og estetiske fag	19 976	24	22	26	22	6
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	25 089	16	14	34	23	14
3. Samfunnsfag og juridiske fag	20 305	22	16	26	28	8
4. Økonomiske og administrative fag	22 934	13	37	28	15	7
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	11 400	16	23	28	20	13
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	37 180	12	15	29	36	8
7. Primærnæringsfag	624	13	14	33	20	21
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	578	8	38	18	9	27
9. Uoppgitt fagfelt	564	47	46	6	1	1

¹De oppgitte prosentverdiene summeres vannrett til 100.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

fagfeltet helse-, sosial- og idrettsfag. Dette fagfeltet er dermed det mest populære blant kvinnene. Bare ti prosent av de mannlige studentene befinner seg på dette fagfeltet. Innenfor dette fagfeltet inngår mange profesjonsrettede løp som utdanning til for eksempel sykepleier, veterinær, radiograf og lege, studier som kjennetegnes av fastlagte fagplaner. Dette kan nok være forklaringen på at det er flest studenter på dette fagfeltet med normert studieprogresjon. 43 prosent av de bortimot 47 000 studentene oppnår 60 studiepoeng.

I økonomiske og administrative fag inngår blant annet utdanninger for å bli diplomøkonom, bedriftsøkonom, siviløkonom, revisor og master innenfor fagområdet. Her har færrest studenter normert studieprogresjon, både når det gjelder menn og kvinner. Det kan henge sammen med at det innenfor dette fagfeltet er flere deltidsstudenter enn på andre fagfelt. Det er bare i underkant av en firedel av studentene som oppnår 60 studie-

poeng eller mer. 23 prosent av mannlige og 17 prosent av kvinnelige studenter studerer økonomiske og administrative fag.

Overvekt av menn på realfag

Det er flest kvinnelige studenter ved universitetene og høyskolene, og dette gjenspeiler seg også på de fleste fagfeltene ved at det er flere kvinnelige studenter enn mannlige. Dette gjelder imidlertid ikke for det tredjestørste fagfeltet som er realfag, og de to små fagfeltene primærnærings- og samferdselsfag hvor mennene er i flertall. Av tabell 3 kan vi se at innenfor realfag er syv av ti studenter menn.

De fleste mannlige studentene er også å finne på realfag. 28 prosent av de nesten 93 000 mannlige studentene studerer realfag. Til sammenligning studerer bare 8 prosent av kvinnene realfag. Mennene er i absolutt flertall på dette fagfeltet. Det er vel 26 000 menn og vel 11 000 kvinner som studerer realfag i Norge.

Tabell 4. Studiepoengproduksjon for registrerte studenter på bachelornivå, etter fagfelt. Antall studenter og prosentverdier. Studieåret 2004/05

	Gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng		Antall registrerte studenter		Prosentverdier	
	Per student med oppnådde studiepoeng ¹	I alt	Med oppnådde studiepoeng	Uten oppnådde studiepoeng	Med oppnådde studiepoeng	Uten oppnådde studiepoeng
I alt	42	185 176	153 672	31 504	83	17
1. Humanistiske og estetiske fag ...	40	26 588	20 129	6 459	76	24
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	46	30 195	25 299	4 896	84	16
3. Samfunnsfag og juridiske fag	43	22 473	17 585	4 888	78	22
4. Økonomiske og administrative fag	34	39 436	33 758	5 678	86	14
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	41	23 430	19 279	4 151	82	18
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	47	39 358	34 641	4 717	88	12
7. Primærnæringsfag	49	843	744	99	88	12
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	41	1 917	1 735	182	91	10
9. Uoppgitt fagfelt	17	936	502	434	54	46

¹ Oppnådde studiepoeng kan bety at det er oppnådd studiepoeng bare det ene semesteret eller begge semestre.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Studenter som tar studiepoeng

Flest tar studiepoeng på bachelornivå

Tabell 4 viser en oversikt over gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng for bachelorstudenter som tar studiepoeng. Om lag 154 000 studenter oppnår gjennomsnittlig 42 studiepoeng i studieåret 2004/05. Det vil si at 83 prosent av studenter som er registrert på bachelorstudier, tar studiepoeng. Når det gjelder fagfeltene, oppnår hele 91 prosent av de registrerte studentene på samferdsels- og sikkerhetsfag poeng, og dette er den kategorien som har den største andelen. På de to store fagfeltene på bachelornivå, økonomiske og administrative fag og helse- og sosialfag med over 39 000 studenter på hver, oppnår henholdsvis 86 og 88 prosent av studentene studiepoeng.

Tre av fire studenter innen humanistiske og estetiske fag tar studiepoeng

Tabell 5 viser hvor stor andel av bachelorstudentene som befinner seg i de forskjellige gruppene for oppnådde studiepoeng.

Foruten i økonomiske og administrative fag er det i fagkategorien humanistiske og estetiske fag at færrest tar normert studieprogresjon. 27 prosent av studentene tar normert progresjon. I denne fagkategorien finner vi også den største andelen som ikke tar studiepoeng i løpet av året. En firedel av studentene på bachelornivå i humanistiske og estetiske fag har ikke oppnådd studiepoeng. Real-fag ligger også lavere enn alle bachelorstudenter når det gjelder andel som tar normert studieprogresjon. Tre av ti bachelorstudenter innenfor realfag tar normert studieprogresjon.

De fleste som tar normert studieprogresjon, gjør det innenfor fagfeltet helse-, sosial- og idrettsfag, 45 prosent tar 60 studiepoeng eller mer. Dette er den samme trenden som gjelder for alle studenter.

Studenter innenfor samfunnsfag og juridiske fag tar flest studiepoeng på masternivå

Tabell 6 viser en oversikt over gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng for

Tabell 5. Studiepoengproduksjon for registrerte studenter på bachelornivå, fordelt i grupper etter oppnådde studiepoeng. Antall studenter og prosent, etter fagfelt. Studieåret 2004/05

	Antall studenter	Avlagt null studiepoeng i Norge	Prosentverdier ¹			
			1-29 studiepoeng	30-59 studiepoeng	60 studiepoeng	61-90 studiepoeng
Alle studenter	185 176	17	23	28	24	9
1. Humanistiske og estetiske fag	26 588	24	23	26	22	6
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk ..	30 195	16	14	34	22	14
3. Samfunnsfag og juridiske fag	22 473	22	19	26	27	6
4. Økonomiske og administrative fag	39 436	14	36	27	15	8
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	23 430	18	26	26	18	12
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	39 358	12	15	28	38	7
7. Primærnæringsfag	843	12	15	32	17	24
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1 917	10	36	18	10	26
9. Uoppgitt fagfelt	936	46	47	6	0	1

¹De oppgitte prosentverdiene summeres vannrett til 100.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6. Studiepoengproduksjon for registrerte studenter på masternivå, etter fagfelt. Gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng per student, antall studenter og prosent. Studieåret 2004/05

	Gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng		Antall registrerte studenter		Prosentverdier ¹	
	Per student med oppnådde studiepoeng ¹	I alt	Med oppnådde studiepoeng	Uten oppnådde studiepoeng	Med oppnådde studiepoeng	Uten oppnådde studiepoeng
I alt	46	46 340	36 655	9 685	79	21
1. Humanistiske og estetiske fag ...	45	5 468	3 580	1 888	66	35
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	44	3 053	2 246	807	74	26
3. Samfunnsfag og juridiske fag	49	11 130	7 965	3 165	72	28
4. Økonomiske og administrative fag	40	4 467	3 860	607	86	14
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	48	14 116	11 998	2 118	85	15
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	46	7 430	6 448	982	87	13
7. Primærnæringsfag	48	459	369	90	80	20
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	46	217	189	28	87	13

¹ Oppnådde studiepoeng kan bety at det bare er avlagt studiepoeng det ene semesteret.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

registrerte studenter på masternivå. Om lag 37 000 studenter oppnår studiepoeng i studieåret, og disse oppnår gjennomsnittlig 46 studiepoeng. På samfunnsfag og juridiske fag er imidlertid gjennomsnittet 49 studiepoeng, og dette fagfeltet er det som har høyest gjennomsnitt. Dette er også høyere enn gjennomsnittet for bachelorstudentene innenfor samme fagfelt.

På masternivå er det flest registrerte studenter på realfag, hvor vel 14 000 av de om lag 46 000 studenter realfag. Om lag 12 000 oppnår studiepoeng, noe som utgjør 85 prosent av de registrerte studentene på realfag. Det er altså en høyere andel av realfagsstudentene på master som oppnår studiepoeng, enn alle masterstudenter sett under ett. 79 prosent av alle studenter på masternivå tar studiepoeng.

Andelen som ikke tar studiepoeng, varierer en del på masternivå. Hele 35 prosent av de registrerte studentene på master-

nivå ved fagfeltet humanistiske og estetiske fag tar ikke studiepoeng. På samfunnsfag og juridiske fag er 28 prosent uten oppnådde studiepoeng, mens på helse-, sosial- og idrettsfag er det 13 prosent som ikke oppnår studiepoeng. Studenter på økonomiske og administrative fag, som på bachelornivå oppnår gjennomsnittlig 34 studiepoeng per student, oppnår 40 poeng på masternivå. Det er på realfag at det er størst forskjell i gjennomsnittlig antall studiepoeng per student på bachelor- og masternivå. På masternivå oppnåes det gjennomsnittlig 48 studiepoeng i studieåret, mens tilsvarende på bachelornivå er 41 studiepoeng.

Lav poengproduksjon for lærer- og pedagogikkutdanninger på master

Tabell 7 viser at på det fagfeltet som har flest studenter med normert studieprogresjon på bachelornivå, helse-, sosial- og idrettsfag (45 prosent), er det på masternivå bare 37 prosent som tar normert studieprogresjon. Den tilsvarende forskjellen ser vi også for fagfeltet lærerut-

Tabell 7. Studiepoengproduksjon for registrerte studenter på masternivå, fordelt i grupper etter oppnådde studiepoeng. Antall studenter og prosent, etter fagfelt. Studieåret 2004/05

	Antall studenter	Avlagt null studiepoeng i Norge	Prosentverdier ¹			
			1-29 studiepoeng	30-59 studiepoeng	60 studiepoeng	61-90 studiepoeng
Begge kjønn	46 340	21	16	28	24	12
1. Humanistiske og estetiske fag	5 468	35	17	21	17	10
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk ..	3 053	26	16	27	24	6
3. Samfunnsfag og juridiske fag	11 130	28	11	24	27	10
4. Økonomiske og administrative fag	4 467	14	22	40	15	9
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	14 116	15	16	28	26	16
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	7 430	13	17	32	25	12
7. Primærnæringsfag	459	20	16	26	19	19
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	217	13	12	40	18	18

¹ De oppgitte prosentverdiene summeres vannrett til 100.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

danninger og utdanninger i pedagogikk. På bachelornivå tar 36 prosent mellom 60 og 90 studiepoeng, mens på master tar 30 prosent tilsvarende antall poeng.

På masternivå er det realfagene som har den største andelen studenter som tar mellom 60 og 90 studiepoeng. 41 prosent av studentene på realfag tar mellom 60 og 90 studiepoeng, og for alle studenter er det 36 prosent. Ikke bare er det realfagene som har flest med normert studieprogresjon, det har også skjedd en betydelig heving i forhold til bachelornivå, for på bachelornivå tar bare 30 prosent av realfagsstudentene mellom 60 og 90 studiepoeng.

Studenter som tar studiepoeng begge semestre

Seks av ti tar normert progresjon

De om lag 71 000 studentene som tar studiepoeng begge semestre, tar gjennomsnittlig 54 poeng i studieåret 2004/05. Om lag seks av ti av disse studentene tar normert studieprogresjon, og bare 6 prosent ligger i gruppen med lavest antall

produserte poeng, som er mellom ett og 29 i året.

Det fagfeltet som kommer best ut, er helse-, sosial- og idrettsfag. 65 prosent av studentene tar normert studieprogresjon. Kategorien lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, som også består av mange profesjonsrettede løp, har nesten like stor andel med normert progresjon.

Økonomiske og administrative fag og realfag ligger lavest med 53 prosent av studentene som tar normert progresjon. Det høyeste snittet finner vi på lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, med 58 studiepoeng per student i studieåret.

På fagfeltet økonomiske og administrative fag finner vi størst forskjell mellom gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng for studenter som tar poeng, og de som tar poeng begge semestre, henholdsvis 34 og 52 poeng.

Tabell 8. Studiepoengproduksjon for studenter på bachelor med avlagte studiepoeng i både høst- og vårsemesteret, etter fagfelt. Gjennomsnitt og prosent. Studieåret 2004/05

	Antall studenter	Gjennomsnitt per student	Prosentverdier ¹			
			1-29 studiepoeng	30-59 studiepoeng	60 studiepoeng	61-90 studiepoeng
Begge kjønn	70 690	54	6	35	40	19
1. Humanistiske og estetiske fag	10 456	52	7	37	44	13
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk .	10 084	58	4	34	35	27
3. Samfunnsfag og juridiske fag	10 472	53	4	37	46	13
4. Økonomiske og administrative fag	8 762	52	11	36	29	23
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	12 946	52	9	39	32	21
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	16 476	55	4	31	50	15
7. Primærnæringsfag	579	57	5	38	24	34
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	847	58	6	33	19	42
9. Uoppgitt fagfelt	68	34	47	43	2	9

¹ De oppgitte prosentverdiene summeres vannrett til 100.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Syv av ti på samfunnsfag og juridiske fag tar normert progresjon

Tabell 9 viser at hele 70 prosent av masterstudentene på samfunnsfag og juridiske fag tar mellom 60 og 90 studiepoeng. For alle masterstudenter er tilsvarende prosent 59. Gjennomsnittlig antall studiepoeng er hele 57 for disse studentene. Det største fagfeltet på masternivå er realfag, og vel 8 700 av realfagsstuden-

tene tar studiepoeng i begge semestre. Seks av ti realfagsstudenter og studenter på lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk på masternivå tar normert progresjon. Også på masternivå vil det antageligvis være flest deltidsstudenter innenfor økonomi og administrasjon. Om lag 14 prosent av studentene avlegger mellom ett og 29 studiepoeng.

Tabell 9. Studiepoengproduksjon for studenter på master med avlagte studiepoeng i både høst- og vårsemesteret, etter kjønn og fagfelt. Gjennomsnitt og prosent. Studieåret 2004/05

	Antall studenter	Gjennomsnitt per student	Prosentverdier ¹			
			1-29 studiepoeng	30-59 studiepoeng	60 studiepoeng	61-90 studiepoeng
Begge kjønn	19 934	55	6	36	38	21
1. Humanistiske og estetiske fag	1 692	50	10	44	32	14
2. Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	1 028	55	3	37	46	15
3. Samfunnsfag og juridiske fag	4 101	57	2	28	50	20
4. Økonomiske og administrative fag	1 389	51	14	36	30	21
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	8 738	55	6	35	39	21
6. Helse-, sosial- og idrettsfag	2 598	54	6	42	22	30
7. Primærnæringsfag	255	56	8	32	27	33
8. Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	133	55	2	40	30	29

¹ De oppgitte prosentverdiene summeres vannrett til 100.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Studenter på matematikk og statistikk tar færrest studiepoeng

De ulike fagfeltene kan deles inn i undergrupper. Tabell 10 viser realfagene delt inn i underkategorier eller faggrupper. Vi ser at de faggruppene som har flest stu-

denter, er informasjons- og datateknologi og utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag. I faggruppen matematikk og statistikk er det til sammen om lag 2 200 studenter, om lag 1 800 på bachelornivå og i overkant av 400 på

Tabell 10. Studiepoengproduksjon på realfag på bachelor- og masternivå, etter faggruppe. Antall studenter og prosentverdier. Studieåret 2004/05

	Gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng		Antall registrerte studenter			Prosentverdier	
	Per registrert student	Per student med oppnådde studiepoeng	I alt	Med oppnådde studiepoeng	Uten oppnådde studiepoeng	Med oppnådde studiepoeng	Uten oppnådde studiepoeng
Alle studenter	35	43	231 516	190 327	41 189	82	18
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	36	44	37 546	31 277	6 269	83	17
Bachelornivå totalt	35	42	185 176	153 672	31 504	83	17
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag totalt ...	34	41	23 430	19 279	4 151	82	18
51 Biologiske fag	37	44	2 435	2 078	357	85	15
52 Fysiske og kjemiske fag	36	45	1 665	1 345	320	81	19
53 Matematikk og statistikk	25	34	1 792	1 351	441	75	25
54 Informasjons- og datateknologi ..	30	39	7 861	6 173	1 688	79	22
55 Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	40	46	4 909	4 336	573	88	12
56 Geofag	31	40	715	542	173	76	24
57 Bygg- og anleggsgfag	42	47	1 911	1 740	171	91	9
58 Fabrikasjon og utvinning	41	46	335	299	36	89	11
59 Andre naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag, restgruppe	21	27	1 807	1 415	392	78	22
Masternivå totalt	37	46	46 340	36 655	9 685	79	21
5. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag totalt ...	41	48	14 116	11 998	2 118	85	15
51 Biologiske fag	34	42	1 483	1 210	273	82	18
52 Fysiske og kjemiske fag	39	47	1 386	1 158	228	84	17
53 Matematikk og statistikk	35	45	449	351	98	78	22
54 Informasjons- og datateknologi ..	36	45	3 278	2 628	650	80	20
55 Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	45	50	3 212	2 904	308	90	10
56 Geofag	38	46	809	657	152	81	19
57 Bygg- og anleggsgfag	46	52	2 007	1 773	234	88	12
58 Fabrikasjon og utvinning	40	47	62	53	9	86	15
59 Andre naturvitenskapelige-, håndverks- og tekniske fag, restgruppe	45	51	1 430	1 264	166	88	12

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

masternivå. Denne faggruppen kan være interessant å studere fordi matematikk og statistikk i tillegg også inngår som viktige hjelpemateriale på en hel rekke andre fagområder innenfor naturvitenskapelige fag, samfunnsfag med flere.

Faggruppen matematikk og statistikk skiller seg ut fra de andre faggruppene innenfor realfag ved at gjennomsnittlig oppnådde studiepoeng er lavere enn på de andre gruppene. På bachelornivå er dette gjennomsnittet per student med oppnådde studiepoeng lavest i matematikk og statistikk, med 34 studiepoeng. Dette er mye lavere enn gjennomsnittet for alle realfagene på dette nivået, som er på 41 studiepoeng, og lavere enn gjennomsnittet for alle studenter som er 43 studiepoeng. For masternivå skiller ikke matematikk og statistikk seg mye fra gjennomsnittet for alle studenter på masternivå.

Andelen studenter som avlegger studiepoeng, er også lavere på matematikk og statistikk sammenlignet med de andre realfagene. 25 prosent av studentene på bachelornivå tar ikke studiepoeng, mens det tilsvarende tallet for alle realfagsstudenter på dette nivået er 18 prosent.

Det finnes ingen internasjonal statistikk på avlagte studiepoeng, men det er utført internasjonale tester av skoleelevers ferdigheter og kunnskaper i realfag. En slik sammenligning kan være relevant hvis den kan si noe om utgangspunktet til norske begynnerstudenter i høyere utdanning.

I følge St.meld. nr. 27:11 har Norge «... som ambisjon å være en ledende kunnskapsnasjon». Det blir derfor et mål ifølge meldingen «... å ha gode og effektive utdanningsinstitusjoner på et høyt faglig

nivå». Norge er et av landene i OECD-området som bruker mest penger på utdanning per elev/student omregnet til sammenlignbare tall, PPP-justert (OECD Education at a Glance 2006). Norge bruker ifølge OECD om lag US-dollar (USD) 10 000 årlig, Danmark om lag USD 9 000 og Sverige USD 8 500. Finland bruker betydelig mindre enn Norge, om lag USD 7 500, som også er tilnærmet gjennomsnitt for alle OECD-landene. Internasjonale tester av skoleelever viser at norske 15-åringer skårer lavest i matematikk-forståelse av de nordiske landene og også lavere enn OECD-gjennomsnittet (OECD Education at a Glance 2006).

Oppsummering

Det er registrert stor interesse for avlagte studiepoeng. Etter innføringen av Kvalitetsreformen belønnes studieprogresjon, målt ved oppnådde studiepoeng, i langt større grad enn tidligere. Oppnådde studiepoeng har betydning for både studenter og læresteder. Arbeidet med studiepoengstatistikken reiser en del spørsmål, blant annet hvordan studentmassen skal avgrenses.

Det er flere studenter som tar studiepoeng på bachelor- enn på masternivå, bortsett fra på realfagene. Av de som oppnår studiepoeng, tar studentene på masternivå gjennomsnittlig flere poeng. Andelen studenter med avlagte studiepoeng er høyest på helse-, sosial og idrettsfag og samferdselsfag både på bachelor- og masternivå. Lavest andel studenter med avlagte studiepoeng finner vi på humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag. Dette gjelder både på bachelor- og masternivå. På bachelornivå er andelen også ganske lav, mens den er litt høyere på masternivå.

På bachelornivå er det på de mange faste, profesjonsrettede løpene innenfor helse- og sosialfag at flest har normert studieprogresjon. På masternivå er det i realfagene vi finner den største andelen med normert progresjon. 41 prosent av de som studerer realfag, har mellom 60 og 90 studiepoeng i studieåret. For alle registrerte masterstudenter er andelen med normert studieprogresjon 36 prosent. Tilsvarende for bachelorstudenter er 32 prosent.

Av de som avlegger studiepoeng, er gjennomsnittlig avlagte studiepoeng høyest i primærnæringsfag og helsefag på bachelor, mens på master avlegges det gjennomsnittlig flest studiepoeng i samfunnsfag og juridiske fag samt i realfag og samferdselsfag. Når vi deler realfagene opp i mer finfordelte grupper, faggrupper, ser vi at studenter på matematikk- og statistikkstudiene på bachelornivå gjennomsnittlig avlegger langt færre studiepoeng enn andre realfagsstudenter. De kommer også dårligere ut enn gjennomsnittet for alle studenter. På masternivå ligger ikke matematikk- og statistikkstudentene så mye lavere enn de andre realfagsstudentene som på bachelornivå. Her er forskjellene mindre. Studenter innenfor alle studentgrupper avlegger flere studiepoeng på masternivå enn på bachelornivå, bortsett fra biologiske fag og restgruppen.

Referanser

OECD (2006): Education at a Glance 2006, Organisation for Economic Co-operation and Development.

St.meld. nr. 27 (2000-2001): Gjør din plikt – Krev din rett: Kvalitetsreform av høyere utdanning, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Turmo, Are (2005): «Norske skoleelevers faglige kompetanse» i *Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*, Statistiske analyser 74, Statistisk sentralbyrå.

Ugreninov, Elisabeth og Vaage, Odd Frank (2006): *Studenters levekår 2005*, Rapport 2006/22, Statistisk sentralbyrå (http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200622/).

Litteratur

Barth, Erling (2005): «Den samfunnsmessige avkastning av utdanning» i *Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*, Statistiske analyser 74, Statistisk sentralbyrå.

Hansen, M. N. og Mastekaasa, A. (2005): «Frafall i høyere utdanning: Hvilken betydning har sosial bakgrunn?» i *Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*, Statistiske analyser 74, Statistisk sentralbyrå.

Michelsen, S. og Aamodt P. O., red. (2006): *Kvalitetsreformen møter virkeligheten, Delrapport 1*.

Sjøberg, Svein og Schreiner, Camilla (2005): «Naturfag og teknologi i skole og samfunn: Interesse og rekruttering» i *Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*, Statistiske analyser 74, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå: Fakta om utdanning 2007 – nøkkeltall. Desember 2006.

Statistisk sentralbyrå (12. oktober 2006): «Flere fullfører en grad» (<http://www.ssb.no/emner/04/02/40/hugjen/>).

Statistisk sentralbyrå (29. juni 2006): «43 studiepoeng per student» (<http://www.ssb.no/emner/04/02/40/spuh/>).

Statistisk sentralbyrå (2006): Den individbaserte *utdanningsstatistikken*: Dokumentasjon 2005, Norges offisielle statistikk D351.

Statistisk sentralbyrå (2000): *Norsk standard for utdanningsgruppering*, Norges offisielle statistikk C617.

<http://dbh.nsd.uib.no>

<http://www.regjeringen.no>